

« ایرما

امکان عقد قراردادهای دوجانبه برق برای مولدهای مقیاس کوچک حرارتی فراهم شد

شرکت توانیر رویه اجرای عقد قراردادهای دوجانبه برق توسط نیروگاههای مقیاس کوچک حرارتی را به شرح پیوست این خبر ابلاغ نمود. از مهمترین مفاد رویه اجرایی ابلاغ شده می توان به موارد ذیل اشاره نمود:

صفحه ۳

« شرکت مدیریت شبکه برق ایران

تولید نیروگاه های مقیاس کوچک از مرز ۱۱۰۰ مگاوات عبور کرد

مدیرعامل شرکت مدیریت شبکه برق ایران گفت: برای اولین بار در کشور تولید نیروگاههای مقیاس کوچک از مرز ۱۱۰۰ مگاوات عبور کرد.

صفحه ۳

« ایرنا

فعال اقتصادی: نقشه راه فعالیت رمزارزها در کشور مشخص شود

عضو هیات رئیسه اتاق بازرگانی فارس، نبود متولی مشخص و قانونی در زمینه فعالیت رمزارزها در کشور را از مشکلات اصلی این حوزه دانست و گفت: ضرورت دارد که در این زمینه یک نقشه راه مشخص شود.

صفحه ۴

« برق نیوز

عملکرد برنامه های پنجم و ششم توسعه در تولید برق

ارزیابی هانشان می دهد در فاصله سال های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴، مجموعاً ۱۲۹۰۰ مگاوات ظرفیت جدید تولید برق وارد مدار شده است. این در حالی است که وزارت نیرو مکلف شده در طول برنامه نسبت به افزایش توان تولیدی برق تا ۲۵ هزار مگاوات اقدام کند.

صفحه ۵

تشکیل نهاد مستقل قانونگذاری برق (رگولاتوری) اولویت صنعت برق

در حال حاضر بین تولید و مصرف ۱۲ هزار مگاوات فاصله وجود دارد که به دلیل تعیین نرخ های دستوری و عدم پرداخت مطالبات تولیدکنندگان، ظرفیت جدید تولید ایجاد نشده است.

« ادامه

می تواند بسیار تاثیرگذار باشد عنوان کرد: این نیروگاه ها ظرف سه الی ۶ ماه وارد مدار می شوند در حالی که نیروگاه های بزرگ ۲ تا سه سال برای بهره برداری رسیدن زمان نیاز دارد. ضمن آنکه نیروگاه های مقیاس کوچک در محل مصرف می توانند تولید داشته باشند و به این ترتیب تلفات شبکه را به شدت کاهش دهند. او در خصوص مشکل نیروگاه های تولید پراکنده گفت: عدم پرداخت مطالبات این نیروگاه ها که به یک سال رسیده، باعث شده سرمایه گذاران در سرمایه گذاری دچار تردید شوند.

بیات اضافه کرد: غیر از پرداخت مطالبات مشکل نیروگاه های تولید پراکنده این است که قراردادهای ۵ ساله خرید تضمینی این نیروگاه ها به پایان رسیده و برای قراردادهای جدید نرخ جدید اعلام نشده و سرمایه گذاران بلا تکلیف هستند. او یادآور شد: اخیراً مصوبه ۳۴۸ نرخ را ۲۳۳ تومان به ازای هر کیلووات ساعت برای ۴ الی ۵ ماه اعلام کرده و باقی سال باید این نیروگاه ها خاموش باشند. این رویه نادرستی است چرا که نیروگاه نمی توانند فقط ۵ ماه در سال کار کنند و برای کل سال هزینه نیروی انسانی را بپردازند. لذا نرخ باید اصلاح شود.

به نظر می رسد تشکیل نهاد مستقل قانونگذاری صنعت برق (رگولاتوری) میتواند نقش بسیار مهمی در اصلاح ساختار بازار برق و به تبع آن کاهش خاموشی ها ایفا کند.

سرمایه گذاری مورد نیاز است تا این فاصله برطرف شود. اگر برای تامین ۱۲ هزار مگاوات کسری سریع چاره اندیشی نشود سال آینده با فاصله ای عمیق تر بین تولید و مصرف، چالش های بیشتری ایجاد خواهد شد. او اظهار کرد: یکی از راه های تامین برق مورد نیاز راه اندازی نیروگاه های مقیاس کوچک است که می توانند سریع وارد مدار شوند. بیات معتقد است: صنایع کشور در تابستان امسال یک ضرر بسیار زیادی بابت کمبود برق متحمل شدند. علی رغم مدیریت باری که در توفیر اتفاق افتاد اما گپ ۱۲ هزار مگاواتی به صنایع فشار وارد کرد.

صنایع خودشان کمبود برقشان را جبران کنند

او تاکید کرد: اخیراً به صنایع ۱۰ هزار مگاوات مجوز داده شده که این کمبود برق را خودشان با احداث نیروگاه جبران کنند.

به اعتقاد رییس انجمن تولیدکنندگان ترکیبی نیرو، حرارت و برودت ایران، اصلاح قراردادهای خرید تضمین و اصلاح بازار برق می تواند باعث تشویق سرمایه گذاران شده و راه خوبی برای جبران کمبود برق باشد.

بیات با اشاره به اینکه توسعه مولدهای مقیاس کوچک

رییس انجمن تولیدکنندگان ترکیبی نیرو، حرارت و برودت ایران در خصوص کمبود برق در کشور گفت: عدم استفاده از قانون های بالادستی و ابزارهایی که برای توسعه در اختیار وزارت نیرو قرار دارد، تعیین نرخ دستوری برای بازار و عدم پرداخت مطالبات باعث شده سرمایه گذاران رغبتی برای حضور در بخش تولید برق نداشته باشد.

بیات افزود: همچنین نرخ انرژی در بازار برق، بر اساس تورم و میزان افزایش نرخ ارز رشد نداشته و به صورت دستوری همواره تعیین شده است.

او اظهار کرد: مادامیکه سیستم عرضه و تقاضا را به کار نگیریم، اقتصاد برق را واقعی نکنیم و بورس انرژی واقعی راه اندازی نشود سرمایه گذاران از حضور در بخش برق و ایجاد نیروگاه ها استقبال نخواهند کرد.

برنامه نصب ۲۵ هزار مگاوات ظرفیت جدید اجرا نشد

به گفته رییس انجمن نیروگاه های تولید پراکنده برق ایران در برنامه ششم باید ۲۵ هزار مگاوات نیروگاه نصب می کردیم اما تنها ۶ هزار مگاوات نصب شده که از برنامه پنجم به جا مانده بود یعنی عملاً در برنامه ششم توسعه هیچ ظرفیت جدیدی نصب نکرده ایم. بیات با تاکید بر اینکه فاصله بین تولید و مصرف در دوران پیک ۱۲ هزار مگاوات است متذکر شد: ۱۵ میلیارد دلار

امکان عقد قراردادهای دوجانبه برق برای مولدهای مقیاس کوچک حرارتی فراهم شد

شرکت توانیر رویه اجرای عقد قراردادهای دوجانبه برق توسط نیروگاههای مقیاس کوچک حرارتی را به شرح پیوست این خبر ابلاغ نمود. از مهمترین مفاد رویه اجرایی ابلاغ شده می توان به موارد ذیل اشاره نمود:

درخواست مولد مقیاس کوچک حرارتی برای انعقاد قرارداد دوجانبه بایستی به شرکت برق منطقه ای مربوطه ارائه شود. حداکثر توان قرارداد دوجانبه برابر ۷۰ درصد ظرفیت عملی نیروگاه خواهد بود.

مبادله قرارداد دوجانبه تا ابلاغ رویه اجرایی کارانه

مقاطع، تنها برای مشترکین صنعتی امکان پذیر است. تا زمان ایجاد زیر ساخت های لازم، طرفین قرارداد دوجانبه (مولد مقیاس کوچک و مشترک صنعتی) بایستی صرفاً در حوزه یک شرکت توزیع نیروی برق واحد قرار داشته باشند. مولد مقیاس کوچک در صورت عدم تامین توان تعهد شده در قرارداد دوجانبه، مشمول جبران هزینه و جریمه عدم تولید به شرح بند الف و بند ب ماده ۹ رویه مذکور خواهد بود.

مولدهای مقیاس کوچک متقاضی عقد قرارداد دوجانبه بایستی به شرح ماده ۱۰ رویه، ضمانت انجام تعهدات به شرکت برق منطقه ای ارائه نمایند. برای مولدهایی که قرارداد فروش برق به شرکتهای برق منطقه ای دارند، مانده مطالبات آنها از محل فروش برق می تواند در صورت درخواست کتبی سرمایه گذار نزد شرکت برق منطقه ای مسدود شده و جایگزین ضمانت نامه بانکی گردد. شرکتهای برق منطقه ای مسئول پایش تعهدات نیروگاه در تولید برق و تزریق به شبکه متناسب با توان قرارداد دوجانبه می باشند.

تولید نیروگاه های مقیاس کوچک از مرز ۱۱۰۰ مگاوات عبور کرد

محتوای این هفته نامه لزوماً بیانگر دیدگاه ها و مواضع انجمن تولیدکنندگان ترکیبی نیرو، حرارت و برودت ایران نیست.

مدیرعامل شرکت مدیریت شبکه برق ایران گفت : برای اولین بار در کشور تولید نیروگاههای مقیاس کوچک از مرز ۱۱۰۰ مگاوات عبور کرد.

به گزارش روابط عمومی شرکت مدیریت شبکه برق ایران، مصطفی رجبی مشهدی اظهار داشت: متوسط تولید نیروگاه های مقیاس کوچک در طی شبانه روز گذشته به میزان ۱۰۶۹ مگاوات رسید که رکورد جدید و قابل توجهی محسوب می شود.

سخنگوی صنعت برق ادامه داد: در شبانه روز گذشته حداکثر تولید نیروگاه های تجدید پذیر در کشور ۴۲۱ مگاوات و متوسط تولید نیروگاه های تجدیدپذیر ۲۱۲ مگاوات بوده است.

فعال اقتصادی: نقشه راه فعالیت رمازرها در کشور مشخص شود

شیراز- ایرنا- عضو هیات رئیسه اتاق بازرگانی فارس، نبود متولی مشخص و قانونی در زمینه فعالیت رمازرها در کشور را از مشکلات اصلی این حوزه دانست و گفت: ضرورت دارد که در این زمینه یک نقشه راه مشخص شود.

نادر طیبی، یکشنبه در جلسه کمیسیون تخصصی انرژی، محیط زیست، صنایع پالایشی و پتروشیمی این اتاق در شیراز افزود: نبود یک سازمان مشخص برای ارائه مجوز به افراد و شرکت‌های فعال در این زمینه مشکلاتی را ایجاد کرده است؛ رمز ارز در کشور یک واقعیت است که همچنان متولی قانونی برای استخراج آن مشخص نیست و همین مساله زمینه ساز رفتارهای متفاوت و صدور بخشنامه‌های متناقض شده است.

او اظهار داشت: در زمان قطعی برق به شکل موردی یک سری برخوردهای موردی، مقطعی و بدون تداوم انجام می‌شود که مبنای قانونی چندان مشخصی ندارد و همین موضوع موجب بلا تکلیفی دستگاه‌ها و مجموعه‌هایی مانند شهرک‌های صنعتی و مناطق ویژه اقتصادی می‌شود که موضوع تولید رمازرها و مکان‌های تولید رمز ارز در آنها مطرح است و این مساله نهایتاً سبب ایجاد فضایی غیر شفاف و بروز اقدامات غیرقانونی خارج از عرف در این حوزه شده است.

طیبی با اشاره به صدور برخی مجوزها بر اساس دستورالعمل‌های سازمان صمت یا دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد و ویژه برای تامین انرژی گفت: در خصوص محدودیت‌های تولید برق و گاز، برخی خواستار مجوزهایی پیرامون نیروگاه‌های خود تامین و خرید گاز از شرکت ملی گاز شدند که مجوزهای صادره برای نیروگاه‌های خود

تامین، بلا تکلیف مانده و افراد و شرکت‌هایی که در حوزه تولید دستگاه‌ها و تجهیزات مرتبط با حوزه رمز ارزها، سرمایه‌گذاری انجام داده‌اند همچنان در حالت اغما هستند. رئیس کمیسیون تخصصی انرژی، محیط زیست، صنایع پالایشی و پتروشیمی اتاق بازرگانی فارس افزود: با ادامه این روند و مصرف غیرقانونی برق و گاز در این حوزه، علاوه بر اینکه دولت با کمبود انرژی در کشور مواجه می‌شود، در مواردی هم برخی مجوزهای قانونی صادر شده لغو خواهد شد.

طیبی ادامه داد: رمز ارزها هم می‌توانند فرصت باشند و هم تهدید و بنابراین در این حوزه نیاز است ضمن ترسیم یک نقشه راه برای فعالیت در این بخش، مباحثی همچون تامین تجهیزات و زیرساخت‌های لازم استخراج قانونی و مشخص شدن سیاست‌های دولت و متولی این حوزه برای سرمایه‌گذاران و بهره‌برداران شفاف شود چرا که ادامه روند فعلی موجب نابودی صنعت و کسب و کارهای خرد و کلان خواهد شد.

عملکرد برنامه‌های پنجم و ششم توسعه در تولید برق

ارزیابی‌ها نشان می‌دهد در فاصله سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴، مجموعاً ۱۲۹۰۰ مگاوات ظرفیت جدید تولید برق وارد مدار شده است. این در حالی است که وزارت نیرو مکلف شده در طول برنامه نسبت به افزایش توان تولیدی برق تا ۲۵ هزار مگاوات اقدام کند. عملکرد «صادرات برق»، «بورس انرژی» و «پوشش نوسانات نرخ ارز» طبق برنامه‌های توسعه‌ای پنجم و ششم از دیگر مواردی است که مورد آسیب‌شناسی قرار گرفته است. در این گزارش همچنین پیشنهادهایی برای درج در برنامه هفتم توسعه در بخش برق ارائه شده است.

به گزارش برق نیوز، عملکرد برنامه‌های پنجم و ششم توسعه در تولید برق در این گزارش زیر ذره‌بین قرار گرفته است.

زمانی که به یک بخش اقتصادی از بعد میزان اثرگذاری آن بر رشد اقتصاد ملی توجه می‌شود، عمدتاً آنچه ملاک سنجش قرار می‌گیرد کلیدی بودن آن بخش است. بخش کلیدی در اقتصاد دارای پیوندهای پسین و پیشین بیشتری با سایر بخش‌ها است. از این زاویه، با توجه به اینکه برق هم به مصرف‌نهایی می‌رسد و هم در قالب نهاده تولید در تابع تولید سایر بخش‌ها وارد می‌شود، نقش کلیدی در رونق و جهش تولید داشته و حائز اهمیت ویژه است. ساختار تولید برق ایران به گونه‌ای است که بخش‌های خصوصی و دولتی هر دو در آن حضور فعال دارند. به استناد آخرین آمار منتشر شده در سال ۱۳۹۸، بخش خصوصی نزدیک به ۵۵ درصد از تولید ویژه برق کشور سهم دارد. بنابراین اتخاذ راهکارهایی برای حل مشکلات پیش‌روی نیروگاه‌های غیردولتی پیش‌شرطی برای رونق صنعت برق و بازگشت انگیزه ورود سرمایه به ساخت و توسعه نیروگاه‌ها است. در دستیابی به راهکارهای مذکور، دسته‌بندی موانع به گونه‌ای که مسیر پیگیری آنها به تفکیک قوانین و اسناد بالادستی (قانون بودجه، قوانین برنامه ششم و هفتم توسعه و سایر قوانین) مشخص شود، مفید و موثر است. به همین منظور در گزارش پیش‌رو که از سوی «سندیکای شرکت‌های تولیدکننده برق» تهیه شده است با هدف ارائه

پیشنهادهایی برای بهبود وضعیت تولید برق در برنامه هفتم توسعه، ابتدا آسیب‌شناسی مختصری بر احکام برنامه‌های پنجم و ششم توسعه در ارتباط با تولید برق و کیفیت اجرای آنها در عمل صورت گرفته، سپس پیشنهادهایی برای درج در برنامه هفتم توسعه ذکر شده است.

آسیب‌شناسی برنامه‌های توسعه‌ای

احکام مندرج در قوانین برنامه را که بر تولید برق اثرگذارند می‌توان به دو بخش تقسیم کرد. احکامی که مستقیماً تولید برق را هدف‌گذاری می‌کنند و احکامی که اجرای آنها به‌طور غیر مستقیم بر وضعیت تولید یا سرمایه‌گذاری در برق موثر است.

۱. توسعه نیروگاهی

قانون برنامه پنجم: ماده (۱۳۳) از قانون برنامه پنجم توسعه دربردارنده مواردی مرتبط با طرح‌های توسعه نیروگاه‌های تولیدکننده برق است. در این بخش به محتوا و عملکرد این ماده اشاره می‌شود: برای تنوع در عرضه انرژی کشور، بهینه‌سازی تولید و افزایش راندمان نیروگاه‌ها، کاهش اتلاف و توسعه تولید همزمان برق و حرارت، شرکت‌های توانیر و شرکت‌های وابسته و تابعه وزارت نیرو موظفند: الف) با استفاده از منابع حاصل از فروش نیروگاه‌های موجود یا در دست اجرا و سایر اموال و دارایی‌های شرکت‌های مذکور

آماده تولید برای یک ساعت است. این نرخ در سال‌های بعدی برنامه پنجم توسعه در ابتدای هر سال با اعمال ضریب تعدیل توسط وزارت نیرو تعدیل و اعلام می‌شود.»

با وجود الزام به تعدیل نرخ پایه پرداخت بابت آمادگی بر اساس این دستورالعمل، این اقدام در تمامی سال‌های برنامه پنجم به صورت کامل انجام نگرفت. بر اساس بند ۱ صورت‌جلسه شماره ۲۶۳ هیات تنظیم بازار برق ایران در مرداد ۱۳۹۴، نرخ پایه پرداخت بابت آمادگی به نیروگاه‌ها و سقف نرخ پیشنهاد تولید انرژی در بازار برق در سال ۱۳۹۴ اصلاح نشد و بعد از آن نیز تا پایان برنامه تغییر نکرد. به عبارت دیگر در دو سال پایانی برنامه ثابت ماند. تعدادی از نیروگاه‌های تولیدکننده برق در اعتراض به این بند از مصوبه هیات تنظیم بازار، شکایت خود را به دیوان عدالت اداری برده و بر اساس دادنامه شماره ۳۱۳ رای هیات عمومی دیوان به شرح زیر صادر شد: «نظر به اینکه بند ۱ مصوبه مورد شکایت برخلاف بند «و» ماده ۱۳۳ قانون یادشده و ماده ۶ دستورالعمل شورای اقتصاد بوده لذا خلاف قانون و خارج از حدود اختیارات وضع شده و مستند به بند ۱ ماده ۱۲ و ماده ۸۸ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب سال ۱۳۹۲ ابطال می‌شود.»

طبق ماده ۱۳ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری، «اثر ابطال مصوبات از زمان صدور رای هیات عمومی است مگر درباره مصوبات خلاف شرع یا در مواردی که

صورت روش‌های متداول سرمایه‌گذاری از جمله ساخت، بهره‌برداری و تصرف (BOO) و ساخت، بهره‌برداری و انتقال (BOT) اقدام کند. سهم بخش‌های خصوصی و تعاونی از میزان ۲۵ هزار مگاوات مذکور در این بند، حداقل ۱۰ هزار مگاوات است.

عملکرد: در فاصله سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴، مجموعاً ۱۲۹۰۰ مگاوات ظرفیت جدید تولید برق وارد مدار شده است.

همچنین در ماده ۱۳۳ بند «و» وزارت نیرو مکلف است در صورت نیاز با حفظ مسوولیت تامین برق، برای ترغیب سایر موسسات داخلی به تولید هرچه بیشتر نیروی برق از نیروگاه‌های خارج از مدیریت آن وزارتخانه، بر اساس دستورالعملی که به تایید شورای اقتصاد می‌رسد، نسبت به خرید برق این نیروگاه‌ها اقدام کند.

عملکرد: بر اساس این بند دستورالعمل بند «و» ماده ۱۳۳ قانون برنامه پنجم توسعه تهیه شد و به تایید شورای اقتصاد رسید و در تاریخ ۲۸/۱۲/۱۳۹۱ ابلاغ شد. به موجب ماده (۶) این دستورالعمل: «در صورت تحقق آمادگی ابراز شده و ارائه خدمات جانبی توسط نیروگاه‌هایی که بر اساس اولویت هزینه‌برداری بیش از ۳۰۰ ساعت در سال فرصت قرار گرفتن در آرایش تولید را دارند بهای آمادگی تعلق می‌گیرد. نرخ پایه پرداخت بابت آمادگی در سال ۱۳۹۰ برابر با ۱۰۰ ریال به ازای یک کیلو وات قدرت خالص

و با رعایت قانون نحوه اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ نسبت به پرداخت یارانه خرید برق از تولیدکنندگان برق پراکنده با مقیاس کوچک و ظرفیت‌های تولید برق مشترکین از طریق عقد قراردادهای بلندمدت و همچنین تبدیل تا ۱۲ هزار مگاوات نیروگاه گازی به سیکل ترکیبی اقدام کنند. در صورت تمایل بخش‌های غیردولتی به تبدیل نیروگاه‌های گازی موجود خود به سیکل ترکیبی، شرکت توانیر و شرکت‌های وابسته و تابعه وزارت نیرو می‌توانند از محل منابع موضوع بند (الف) این ماده نسبت به پرداخت تسهیلات در قالب وجوه اداره شده به آنها اقدام کنند.

عملکرد: طبق اطلاعات شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی در بازه پنج ساله برنامه پنجم توسعه مجموعاً ۱۷۶۰ مگاوات به ظرفیت بهره‌برداری شده شبکه برق کشور ناشی از بخش بخار واحدهای سیکل ترکیبی اضافه شده است.

۲. سرمایه‌گذاری و خرید برق از بخش غیردولتی

قانون برنامه پنجم: بندهای «د» و «و» از ماده ۱۳۳ به این مبحث اختصاص داشته است که محتوا و عملکرد آنها به این شرح بوده است: وزارت نیرو مجاز است در طول برنامه نسبت به افزایش توان تولیدی برق تا ۲۵ هزار مگاوات از طریق سرمایه‌گذاری بخش‌های عمومی، تعاونی و خصوصی اعم از داخلی و خارجی یا منابع داخلی شرکت‌های تابعه یا به

برای جلوگیری از تضييع حقوق اشخاص، هيات مذکور اثر آن را به زمان تصويب مصوبه مترتب کند». بنا بر اين برای آنکه ابطال اين بند به جبران خسارت توليدکنندگان برق منجر شود، بايد طبق ماده ۱۳ قانون تشکيلات و آيين دادرسی ديوان عدالت اداري اثر حکم به زمان تصويب مصوبه مترتب می‌شد که با پيگيري‌های نيروگاه‌های غيردولتي حکم اين موضوع نيز در خرداد ۱۳۹۹ صادر شد. اکنون انتظار می‌رود وزارت نيرو زيان مالي ناشی از عدم اجرائی قانون برنامه پنجم در دو سال پايانی را بر اساس رای ديوان عدالت به‌طور صحيح جبران کند.

قانون برنامه ششم: مساله سرمايه‌گذاري در توليد برق و خريد برق از بخش غيردولتي در برنامه ششم توسعه در بند «ت» ماده ۴۸ بحث شده است. محتوا و عملکرد اين ماده در ذيل ارائه شده است.

محتوا: دولت مکلف است از طريق وزارت نيرو در طول اجرائی برنامه نسبت به افزايش توان توليد برق تا ۲۵ هزار مگاوات از طريق سرمايه‌گذاري موسسات عمومي غيردولتي، تعاونی و خصوصي اعم از داخلي و خارجي يا منابع داخلي شرکت‌های تابعه يا به‌صورت روش‌های متداول سرمايه‌گذاري از جمله ساخت، بهره‌برداري و تصرف (BOO) و ساخت، بهره‌برداري و انتقال (BOT) اقدام کند. خريد تضميني برق بر اساس نرخ تعيين شده

توسط شورای اقتصاد خواهد بود.

عملکرد: بر اساس اين ماده، دستورالعمل تعيين نرخ خريد تضميني برق، موضوع بند «ت» ماده ۴۸ قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه اقتصادي، اجتماعي و فرهنگي جمهوری اسلامي ايران تهيه، در شورای اقتصاد تصويب و در تاريخ ۱۳۹۷/۱۲/۲۸ ابلاغ شد. مطابق ماده (۶) اين دستورالعمل: «وزارت نيرو موظف است حداکثر تا دو ماه بعد از تاريخ ابلاغ اين مصوبه، ضوابط تعيين سقف نرخ انرژي و نرخ پايه آمادگي بازار عمده‌فروشی را تدوين و پس از تاييد وزير نيرو برای اطلاع عموم و ذی‌نفعان ابلاغ کند.»

در ۲۳ اردیبهشت ۱۳۹۹ یعنی با حدود یک‌سال تاخیر در قالب مصوبه «اصلاح ضوابط بازار برق با هدف ارتقای درجه رقابت‌پذیری بازار برق» سقف جدید قیمت انرژی توسط وزیر محترم نيرو تعيين شد اما نرخ پايه آمادگي همچنان ثابت مانده است ضمن آنکه مدل مالي نيز برای سقف نرخ پيشنهادی جديد مشخص نشد. به‌عبارت ديگر فرمول مشخصی مشابه با آنچه در دستورالعمل بند «و» ماده ۱۳۳ قانون برنامه پنجم آمده است در اين مصوبه عنوان نشده تا سرمايه‌گذار بخش خصوصي که مایل به احداث يا توسعه نيروگاه است از قدرت پيش‌بینی منطقی و معقول اين دو مولفه برای سال‌های آتی برخوردار باشد يا توليدکننده فعلي بتواند به برآوردی از جريان درآمدی خود در سال‌های آينده دست پيدا کند.

۳. صادرات برق

قانون برنامه پنجم: همان‌طور که در جدول (۱) آمده است، صادرات برق موضوع بند «ه» از ماده ۱۳۳ قانون برنامه پنجم بوده است. محتوا و عملکرد اين بند به اين شرح است: وزارت نيرو حسب درخواست نسبت به صدور مجوز صادرات و عبور (ترانزيت) برق از نيروگاه‌های با سوخت غيريارانه‌ای متعلق به بخش‌های خصوصي و تعاونی اقدام کند. عملکرد: بر اساس اين بند دستورالعمل تعيين شرايط و روش صادرات برق در تاريخ ۵ مردادماه ۱۳۹۲ در وزارت نيرو تهيه، تصويب و ابلاغ شده است. همچنين تعدادی از نيروگاه‌های غيردولتي مجوز صادرات دريافت کردند اما تاکنون صادراتی توسط بخش خصوصي صورت نگرفته است. در دستورالعمل طراحی شده نکاتی وجود دارد که اجرائی آن را برای بخش خصوصي تا به امروز با چالش‌های جدی روبه‌رو ساخته است. از جمله اين نکات می‌توان به تعيين «قيمت سوخت غيريارانه‌ای» اشاره کرد. در اين سند، صدور مجوز صادرات منوط به رعايت تعهداتی است که از جمله آنها پرداخت بهای سوخت غيريارانه‌ای مربوط به برق صادر شده از نيروگاه‌های حرارتي است. همچنين قيمت سوخت غيريارانه‌ای به عنوان قيمتی تعريف می‌شود که توسط مراجع قانونی برای سوخت مورد استفاده در نيروگاه‌ها جهت توليد انرژي برق برای صادرات در يك دوره معين تعيين می‌شود. از آنجا که میان وزارت نفت، نيرو

و بخش خصوصی متقاضی صادرات، اختلاف نظر جدی بر سر قیمت سوخت گاز تحویلی برای صادرات وجود دارد، تحقق هدف صادرات برق توسط بخش خصوصی تا امروز میسر نشده است.

قانون برنامه ششم: در قانون برنامه ششم توسعه تجارت برق به طور کلی مدنظر قرار گرفته است که می تواند صادرات، واردات یا ترانزیت برق از ایران را شامل شود. محتوا و عملکرد ماده ۴۹ قانون برنامه ششم با این مضمون در ذیل بررسی شده است: دولت موظف است از سال اول برنامه اقدامات لازم را در راستای تشکیل بازار منطقه‌ای و ایجاد قطب (هاب) منطقه‌ای برق به عمل آورد به طوری که شبکه برق کشور از شمال، جنوب، شرق و غرب به کشورهای همسایه متصل شد. عملکرد: عملکرد صنعت برق ایران در زمینه تجارت برق نشان از پیشرفت در دهه ۱۳۹۰ ندارد. ظرفیت تولید برق کشور در سال ۱۳۹۸ به نسبت سال ۱۳۹۰، ۲۸ درصد رشد داشته است، اما در همین بازه زمانی صادرات برق ایران کاهش یافته است (از ۸۶۶۸ میلیون کیلووات ساعت در سال ۱۳۹۰ به ۸۰۳۰ میلیون کیلووات ساعت در سال). ضمن آنکه بخش خصوصی همچنان قادر به مشارکت در صادرات برق نیست.

۴. بورس انرژی

قانون برنامه ششم: محتوا و عملکرد قانون برنامه ششم توسعه

در زمینه بورس برق به شرح زیر است: وزارت نیرو موظف است برای افزایش بازدهی و ضریب بهره‌برداری نیروگاه‌ها ۱: موافقت اصولی برای ایجاد نیروگاه‌های با بازدهی ۵۵ درصد تا ۶۰ درصد صادر کند. ۲. قیمت خرید برق را با توجه به سازوکار بازار در بورس تعیین کند. آیین‌نامه اجرایی این بند توسط وزارتخانه‌های نیرو و نفت و سازمان تهیه می‌شود و به تصویب هیات وزیران می‌رسد.

عملکرد: در راستای رونق معاملات برق در بورس انرژی، هیات وزیران در جلسه ۱۶/۰۷/۱۳۹۹ به پیشنهاد شماره ۲۲۷۴۱۲ مورخ ۱۹/۱۱/۱۳۹۸ وزارت امور اقتصادی و دارایی و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصویب کرده است: ۱. کلیه مشترکین صنعتی برق با قدرت بالای ۵ مگاوات موظفند برق (انرژی الکتریکی) مورد نیاز را از طریق قراردادهای دوجانبه یا سایر روش‌های متداول در بورس انرژی تامین کنند. ۲. وزارت نیرو و شرکت بورس انرژی ایران موظفند زیرساخت‌های لازم را برای تامین برق سایر مشترکین (از جمله مشترکین تجاری بالای ۵ مگاوات) از طریق قراردادهای دوجانبه یا روش‌های متداول بورس انرژی فراهم کنند، به گونه‌ای که بر اساس یک برنامه زمان‌بندی شده، طی دو سال آینده تمام مشترکین بالای یک مگاوات مشمول بند (۱) این تصویب‌نامه شوند. ضوابط اجرایی این بند توسط وزارت نیرو و با همکاری شرکت

بورس انرژی ایران، ظرف شش ماه تدوین و ابلاغ خواهد شد. ۳. در مواردی که تامین برق مصارف مازاد بر الگوی مصرف (به تشخیص وزارت نیرو) از مصارف کمتر از الگو قابل تفکیک باشد، مصرف مازاد بر الگو از طریق سازوکار موضوع بند (۱) این تصویب‌نامه تامین خواهد شد. این مصوبه با هدف ایجاد رونق در سمت تقاضای بورس انرژی تنظیم شده است و می‌تواند اثرات مثبتی نیز در صورت اجرا داشته باشد.

۵. پوشش نوسانات نرخ ارز

قانون برنامه پنجم: محتوا و عملکرد این موضوع در قانون برنامه پنجم توسعه به شرح زیر است: برای کاهش خطرپذیری ناشی از نوسانات قیمت‌ها از جمله نوسانات نرخ ارز برای واحدهای تولیدی - صادراتی، بیمه مرکزی ایران از طریق شرکت‌های تجاری بیمه، امکان ارائه خدمات بیمه‌ای مربوط به نوسانات قیمت‌ها و نوسانات نرخ ارز را فراهم می‌آورد. عملکرد: طی سال‌های برنامه پنجم توسعه، خدمات بیمه‌ای که قادر به پوشش نوسانات نرخ ارز باشد، طراحی نشده است.

قانون برنامه ششم: همچنین در برنامه ششم توسعه آمده است: دولت مکلف است با رعایت تبصره (۳) ماده (۲۰) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱/۲/۱۳۹۴ طی اجرای قانون برنامه سازوکار لازم

برای پوشش خطرات افزایش سالانه بیش از ۱۰ درصد نرخ ارز را در بودجه سنواتی پیش‌بینی کند و برای بنگاه‌های اقتصادی دریافت‌کننده تسهیلات ارزی طراحی کرده و به اجرا درآورد.

عملکرد: متأسفانه این بند نیز به رغم نقش حیاتی آن برای تولیدکنندگان برق که اقدام به اخذ تسهیلات ارزی صندوق توسعه ملی کرده‌اند و با وجود افزایش چند برابری نرخ ارز در سال‌های برنامه ششم، عملکردی تاکنون نداشته است.

پیشنادهایی برای درج در برنامه هفتم

پس از تجدید ساختار صنعت برق و فراهم شدن شرایط حضور بخش خصوصی در تولید برق، شرکت‌هایی در صنعت برق تاسیس شدند و اقدام به سرمایه‌گذاری در ساخت نیروگاه کردند. از آنجا که منابع مالی مورد نیاز برای سرمایه‌گذاری در ساخت نیروگاه ارقام بزرگی است که باید به شکل ارزی تامین شود و بنابراین بخش خصوصی قادر به تامین آن به تنهایی یا از طریق اخذ وام ریالی از سیستم بانکی نیست، در نتیجه این شرکت‌ها اقدام به اخذ تسهیلات ارزی از صندوق توسعه ملی کردند. پس از جهش نرخ ارز در سال ۱۳۹۷ و استمرار آن در سال ۱۳۹۹، شرکت‌های مذکور برای بازپرداخت اقساط خود به مشکل جدی برخوردند به گونه‌ای که این مساله به بحرانی برای این شرکت‌ها و صندوق توسعه ملی تبدیل شده است. در

شرایط موجود ضمن آنکه سرمایه‌گذاران پیشین تحت فشارهای اقتصادی اجتماعی بسیاری هستند، سرمایه‌گذاران جدید نیز از بیم شرایط پیش آمده به صنعت تولید برق ورود نمی‌کنند و این مساله آینده تامین برق پایدار کشور را با خطر جدی رو به رو می‌کند.

پیشنهاد می‌شود در برنامه هفتم توسعه مشخصاً وزارت امور اقتصادی و دارایی، بانک مرکزی و سازمان برنامه و بودجه مکلف شوند در بازه زمانی ۶ ماهه از ابلاغ قانون سازو کار لازم برای پوشش خطرات افزایش سالانه بیش از ۱۰ درصد نرخ ارز را طراحی، تصویب و به دستگاه‌های اجرایی ابلاغ کنند. همچنین در صورتی که حل مشکل نیروگاه‌های دریافت‌کننده تسهیلات ارزی از صندوق توسعه ملی وفق تکلیف قانون برنامه ششم، تا تاریخ تهیه برنامه هفتم توسعه میسر نشده باشد، در قانون برنامه هفتم توسعه دولت مکلف شود برای پرداخت مابه‌التفاوت نرخ ارز در سال بازپرداخت اقساط از نرخ ارز برآوردی سال بازپرداخت با حساب ۱۰ درصد افزایش سالانه از سال ابتدایی برنامه (۱۳۹۶) در بودجه‌های سنواتی منابع مورد نیاز را تعریف کند.

همچنین پیشنهاد می‌شود در برنامه هفتم توسعه الزام تعدیل سالانه نرخ پایه آمادگی بر اساس تغییرات تورم و نرخ ارز در طول سال‌های برنامه و در ابتدای هر سال مشابه دستورالعمل بند (و) ماده (۱۳۳) قانون برنامه پنجم درج

شود. همچنین پیشنهاد می‌شود در برنامه هفتم توسعه نهاد تنظیم‌گر برق (در صورت تاسیس) یا اتاق بازرگانی با مشارکت تشکلهای مرتبط و مسوولان وزارت نفت و نیرو به اصلاح دستورالعمل «تعیین شرایط و روش صادرات برق» با در نظر گرفتن مجموع ملاحظات و ابلاغ دستورالعمل جدید ملزم شوند. همچنین برای افزایش ظرفیت‌های جدید صادراتی برق با مشارکت بخش خصوصی در طول سالیان برنامه به صورت کمی هدف گذاری شود.

جایگاه نیروگاه‌های مقیاس کوچک گازی در کشور

ظرفیت نامی تولید برق در ایران

۸۵۳۱۳ مگاوات

میزان تولید برق نیروگاه‌های بزرگ

۶۸۳۸۸ مگاوات

سهم تولید پراکنده در صنایع

۱۸۳۰ مگاوات